СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 171. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 25. липня, 1928. VOL. XXXVI. No. 171. Jersey City, N. J., Wednesday, July 25, 1928. THREE CENTS.

МЕКСИКАНСЬКА ПОЛІЦІЯ ШУКАЄ ЗА БУВШИМ МІНІСТРОМ

КАТОЛИЦЬКЕ ДУХОВЕНСТВО ПОМАГАЄ ПОЛІЦІЇ.

МЕКСИКО, 23. липня. — Мексиканська поліція шукає за Луісом Моронесом, що лишень позавчора зрезигнував зі становища міністра праці в кабінеті мексиканського президента Каєса, коли Моронесови закинено публично, що він є духовим батьком замаху на Обреґона. Поліція хоче допитувати Моронеса за його участь у замаху, але Моронес десь скривається в місті так, що поліція не могла його найти.

Як новий несподіваний зворот у справі атентату треба признати те, що католицьке духовенство робить усе, що лежить у його силі, аби виловити всіх виновників замаху. Відомо, духовенству ходить о те, щоби скинути зі себе пятно, що, мовляв, то духовенство завинило посередно чи безпосередно в сьому замаху.

Як відомо, зараз по замаху та першому переслуханню вбийника, президент Мексика Каєс винував духовенство як моральних справників атентату. Навіть само духовенство католицької церкви приняло було се обвинувачення, коли епископи сеї церкви заявили, що атентат певно знищив усяку можливість залагоди між мексиканським урядом а римо-католицькою церквою.

Поліція дала до зрозуміння ґазетярам, що вбийник Обреґона вже зложив повні зізнання про своє життя та замах, але поліція задержує сі зізнання в тайні. На основі сих зізнань арештовано нині молодого мущину Мануеля Трехо, котрий мав дати револьвер убийникови Хосе де Леон Торальови.

Ціле місто приняло нині вже спокійний вид. Бизнес у місті йде як звичайно. Уряд дістає кождого дня велику силу всяких заяв льояльности навіть з кругів, з яких інакше ледво чи мігби їх сподіватися.

З ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАМПАНІЇ.

СУПЕРНИЦТВО МІЖ РЕПУБЛИКАНСЬКИМИ ПРОВІДНИКАМИ.

ВАШИНГТОН, 23. липня. — Републиканському виборчому комітетови вдалося нині полагодити суперечку між провідниками сеї партії за становища в виборчім комітеті. Ходило тут головно о сенатора Джорджа Г. Мовзеса з Ню Гемпшера, котрий грозив бунтом у партії, якби йому не признати визначного становища в сьому комітеті. Остаточно йому дано становище предсідателя дорадчого комітету партії.

Раскоб, предсідатель демократичного виборчого комітету, заявив, що демократична партія буде мати великі фонди на виборчу кампанію, хоча він не сподіється, щоби бутлеґери давали на неї свої жертви.

В Атлянті, в стейті Джорджії, відбувся зїзд довколичних протестантських проповідників, які противляться кандидатурі Ал. Смита. На зїзд заявилося коло сотки проповідників. Вони заявилися одноголосно проти Смита як проти „мокрого".

ЧУТКИ ПРО ЗАКІНЧЕННЯ АКЦІЇ САНДІНА.

СУПІРІОР, Висконсин, 23. липня. — У президента Кулиджа зявився нині на авдієнції секретар фльоти Вилбер та зложив президентови рапорт про положення в Нікараґві.

Який се був рапорт, ґазетярам не сказано докладно. Подано тільки, що рапорт був дуже добрий. Деякі ґазетярі догадуються, що Сандіно відай поробив заходи щодо закінчення своєї акції.

З Нікараґви подібних віток у тому напрямі ще не було.

ПІТ УРАТУВАВ ЖИТТЯ ЧОЛОВІКОВИ.

ВИЛОВ СПРИНҐЗ, Мезуре, 23. липня. — Підчас наглої бурі, що навістила нині сполудня сю околицю, грім ударив у телефонічний стовп на площі для гри в ґолфа. Громовиця злетіла стовпом у долину, а відтак недалеко від землі перескочила на зелізну палку до гри в ґолфа, яка находилася в руках 17-літного Моріса Триплева. Хлопчина покотився на землю без памяти.

Покликано лікарів, і сі скоро привели його до життя. Лікарі говорили, що він не загинув від грому тільки тому, що ціле його тіло було зігріте від біганини й ціле вкрите потом. Коли громовина вдарила в нього, вона розійшлася сим потом по всьому тілі та не наробила шкоди його внутренностям.

ОБЖАЛОВУЄ СЕБЕ ЗА ВБИЙСТВО, А ЧОЛОВІК ЖИВИЙ.

НОРИСТАВН, Па., 23. липня. — До місцевого стейтового шпиталя для умово хорих відставлено нині з місцевої тюрми д-ра Верджінію Альверес Госей, жінку відомого письменника, котра дісталася була до тюрми, заявивши поліції, що вона вбила свого мужа та його любовницю, одну розведену жінку, паню Ґрейс Тетлов Совер на імя.

Муж її та згадана розвідка пропали були якийсь час тому назад, і поліція спершу повірила самообжалованню пані Госей, але скоро зачали підозрівати, що тут не все в порядку, коли поліція не найшла авта, в котрому мали бути тіла вбитих. Хоча тяжко було припустити, щоби хтонебудь злакомився на таке авто, поліція задержала жінку, яка призналася до такого злочину. Та тут, як тільки в газетах появилися вістки про арешт пані Госей, зявився її муж та пані Совер та заявили, що вони скрилися, щоби не дати збожеволілій пані Госей нагоди до пімсти.

Коли муж зявився на розмову зі своєю жінкою в домі божевільних, вона заявила, що се не її муж; мовляв, її муж загинув, і вона ніяк не повірить, що він живе.

КРІВАВА СУТИЧКА МІЖ ЯПОНЦЯМИ И НАЦІОНАЛІСТАМИ.

ПЕКІНҐ, 21. липня. — Вчора прийшло знова до серіозної сутички між Японцями і націоналістами недалеко Кіоми в шантунській провінції, 60 миль від Ціндао.

Наслідками сутички були тяжкі втрати по обох боках, як повідомляють про те японські ґенерали. Ґенерал Кучен на чолі 1,700 жовнірів націоналістів зайшов до села 2 милі від Кіоми, пять миль глибоко до области, признаної Японцям у маю.

450 Японців досвіта вимаширували з Кіоми і зажадали від Китайців опущення території. Китайці відповіли скорострільним огнем, після чого розпочався бій, який тривав до 10 годин рано, аж поки Китайці не вступилися зі залізничої смуги.

І ЧЕХИ ЗАКРІПЛЯЮТЬ ЦИГАНІВ.

ПРАГА, 21. липня.— За прикладом Мадярів і Чехословакія видала декрет, яким забороняє Циганам мандрувати з місця на місце.

Як і в Мадярщині, від нині Цигане мусітимуть служити в армії, платити податки та виконувати инчі державні обовязки.

Після статистичних відомостей усіх Циганів у Чехії нараховують на 20,000 осіб.

ЗБІЛЬШЕННЯ ЧИСЛА ТУРИСТІВ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 19. липня. — Число американських туристів до Німеччини цього року збільшилося в порівнанню з минувшим роком на 20 відсотків. Німецькі готелі роблять блискучий бизнес.

Загалом кількість туристів до Німеччини збільшилася на 50 відсотків.

ВИНАХІД УКРАЇНСЬКОГО ІНЖИНІРА ОРЛОВСЬКОГО.

Відомий вже серед української та американської публики український винахідник інжинір Орловський, який винайшов прилад до піднимання затоплених кораблів, демонстрував учора перед представниками преси та бизнесменами свій новий винахід, який усуває небезпеку отруєння світляним ґазом.

Сути нового винаходу інжинір Орловський ще не оголошує, але показав уже роботу нового приладу. Прилад, получений електричними дротами з дзвінком, реаґує на найменчу кількість ґазу, який міг би вийти з рур без відома людини і зараз же сповіщає голосним дзвінком про небезпеку.

Новий прилад надається не тільки для ґазу світильного, але й для інчих, як воєнні отруйні, то-що.

Весь прилад має коштувати всего 50 центів, що ще побільшує вагу нового винаходу.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО РОСІЙСЬКОГО ЕМІҐРАНТА.

Русспрес подає, що в Римі помер на еміґрації один із найбільших колишніх маґнатів царської Росії кн. Фелікс Юсупов, батько безпосереднього вбийника Распутіна. Покійний був ґенерал-адютантом і командантом полку царської ґвардії.

З І С В І Т А.

ВАРШАВА, 23 липня. — У фабриці амуніції з невідомої причини виник вибух. Загинуло 4 особи.

МОСКВА, 23. липня. — Підчас зударення авта комісаря праці Шмидта з возом зістала забита жінка комісаря та ранений шофер. Комісар цілий.

СЕЛЬКИРК, Шкотія, 23. липня. — Найдено в Шкотії трупа англійського авіятора, Варвика, який приймав участь в перегонах навколо Англії на королівську нагороду, а пізніше пропавшого.

ПІРМАСЕНС, Німеччина, 23. липня. — На параду націоналістів напали комуністи, робітники тутешньої фабрики обуви. 50 людей ранено по обох сторонах. Поліція арештувала 30 комуністів. Французька жандармерія окупаційних військ не втручалася у бійку.

КІНҐС БЕЙ, Шпіцберґен, 23. липня. — „Красін" відходить до Швеції для поправи аеропляну, який не в стані летіти через зломаний пропелер. Сам ледолом також попсутий, але його можна буде направити на місці.

ОСЛЬО, Норвеґія, 23. липня. — Італійський ґазовий корабель „Чіта ді Міляно" лишає Кінґс Бей на Шпіцберґені й відпливає зі всіми врятованими дослідниками до Нарвику в Норвеґії.

КАБУЛЬ, 23. липня. — Всього два роки, як побудована Аманулягом одинока залізниця в Афґаністані мала перший нещасливий випадок. Котел паротяга вибух і забив 1 чоловіка та поранив 2.

ЛІСБОНА, 23. липня. — Спокій усталюється. Революція скінчилася. 240 людей 7. полку знаходяться в арешті. По інших місцевостях тихо.

САН РЕМО, Італія, 23 липня. — В скорім часі розпочинається воздушне получення між італійською ревієрою і Мінхеном на чотирох літаках. Місцеві квіти, овочі та городина — це головна достава до мінхенських ґотелів.

ТОКІО, 22. липня. — Японія офіціяльно заявила, що не допустить до війни в Манджурії та співпраці сина Чан-Тсо-Ліна з націоналістами. Це викликало конфлікт між Японією та СССР, яка бачить загрозу захоплення Манджурії і китайської залізниці.

НЮ ЙОРК, 23. липня. — Кругосвітні подорожники закінчили свій лет навколо земської кулі в 23 дні 15 годин, побивши рекорд Англійців на 5 днів.

БУНТ БОЖЕВІЛЬНИХ.

У домі для божевільних у Кашав (Чехословаччина) 40 жінок, що сидять там, напали на сторожів, які привели туди нову недужу. Одного із сторожів сильно поранили, інші з них утікли. Адміністрація шпиталя покликала поліцію. За той час божевільні жінки зробили барикади на II. поверсі і почали кидати в них усім, що там було. Шпиталь перемінився у Бастилю. Треба було цю твердиню брати штурмом і кожну божевільну вязати. Одна з них кинулась з II. поверха вниз і вбилась. На другий день, коли божевільних розвязали, вони почали новий бунт і треба було знову кликати поліцію.

СВОЯКИ ПОТОПИЛИСЯ В ПОРТ АРТУР.

Два своякі, 21-літний Джек Лазар та 35-літний Роман Андрійчук, втратили 4 липня вечер життя, купаючись в Мек-Інтайр ріці, на половині дороги між містами Порт Артур і Форт Віліям (Канада). Оба вони купалися з иншими мущинами. Підчас купання завважав Андрійчук, що Лазара десь нема. Коли спитав, де він подівся, відповіли йому, що Лазар поплив на другий бік ріки. Андрійчук пустився плисти за ним. Коли доплив до середини ріки, побачив руку Лазаря над водою. Андрійчук сягнув за рукою, та в ту саму хвилю вхопився за него Лазар і унеможливив йому рухи, так, що оба пішли під воду.

ІНДІЯНИ ПРОГОЛОШУЮТЬ НЕЗАВИСИМІСТЬ.

Частина Індіян з шести націй, поселених на резерві коло Брентфорд, Онт., проголосила свою независимість. Заяви независимости вислав в їх імени з Дітройт, Міш., до Оттави та Лондону телеґрафом і каблем Річард Джансон, який титулує себе „міністром справедливости і вивідування". Міністер домагається в сих телеґрамах крім независимости також відшкодовання за незаконні та безпідставні напади і наїзди, зломання договорів і т. д.

Після донесень з Лондону, подібні заяви независимости дістає лондонське правительство від тих самих Індіян вже яких 20 літ, але відсилає їх до Оттави, бо Канада має самоуправу, а Оттава кидає сі заяви просто до коша. Сам індіянський „міністер справедливости" Джансон не є Індіянин, а адвокат з Англії.

ПОЛЯКИ ПРОСЯТЬ КАНАДУ ДО ВИСТАВИ.

Визначні вінніпеґські Поляки відбули недавно конференції з представниками канадійських зелізниць, а саме Канадійської Тихоокеанської Зелізниці і Канадійських Національних Зелізниць, вмовляючи їх, аби приняли участь у виставі, що відбудеться в Познаню в Польщі. Вистава має бути для звеличання десятих роковин відновлення польської держави і має на цілі показати світови здобутки Польщі за той час.

УДАР В ГОЛОВУ ПРИЧИНОЮ СМЕРТИ.

Підчас звичайної суперечки між хлопцями у Вінніпеґу вдарив один хлопець 13-літного Артура Комінґса в голову. Хлопець прийшов до дому і поскаржився, що болить його голова. Коли хлопець скаржився дальше, родичі покликали лікаря. Лікар не найшов ніякої небезпеки і пішов до дому. За годину хлопцеви стало гірше. Покликано знов лікаря і він сидів вже коло хлопця цілу ніч. В 5 год. рано хлопець умер. Показалося, що хлопець мав дуже тонкий череп і від удару кулаком кров залляла йому мозок.

УКУШЕННЯ ПАВУКА СМЕРТЕЛЬНЕ ДЛЯ ДИТИНИ.

В чотири годині по укушенню павука умерла в Вішита, Кензас, 6-літна Френсес Антіяга. Отруя від укушення павука розійшлася по тілі дитини відразу, так, що ратунок був безуспішний.

НОВІ ОБЖАЛОВАННЯ ПРОТИ ЗАЛОГИ „ІТАЛІЇ"

ЗАПІ МАВ УБРАТИСЯ В ОДЯГ МАЛЬҐРЕНА.

МОСКВА, 23. липня. — Большевики ведуть у пресі безконечні атаки проти фашистів взагалі а Нобіле зокрема. В останньому повідомленню професора Самойловича, голови ратункової комісії на „Красіні", червоний дослідник каже, що Нобіле відмовився від запрошення перейти з пароплава „Чіта ді Міляно" на ледолом „Красін", який відпливає до Швеції. Від пропозиції приняти участь в дальших шуканнях решти залоги „Італії" та Амундсена Нобіле також відмовився, мотивуючи своє відмовлення тим, що Мусоліні йому не дозволив і просив Москву знестися про це з Римом.

Підчас бенькету на італійському кораблі в честь залоги „Красіна" ніхто не говорив ніяких промов, а сам Нобіле на бенькет не явився, виправдуючись недугою. „Ізвєстія" подають, що на капітані Запі, якого спас „Красін", було пальто загинувшого шведського метеорольоґа Мальґрена. Запі був добре зодягнений, в той час, коли хорий на ногу капітан Маряно — дуже погано. Запі відмовився вернути листа, якого дав йому професор Боґунек, коли Італієць пішов пішки.

МУСОЛІНІ ПРОТЕСТУЄ.

КАЖЕ, ЩО САМ ПРИЗНАЧИТЬ СЛІДСТВО.

РИМ, 23. липня. — На засіданню ради міністрів Мусоліні виступив з гострою промовою проти всіх і вся. Обвинувачення, які звертають проти Нобіле, по його думці ні на чім не оперті; в той спосіб вороги фашизму зводять порахунки з Мусоліні, вибравши невдачу „Італії" головним арґументом.

Далі Мусоліні заявляє, що призначить сам слідство, яке не буде однобічним та буде без політичних інтриґ.

ФРАНЦУСЬКИЙ АВІЯТОР ПРИЛЕТІВ НА АЗОРИ.

ВІДДАЛЬ З БРЕСТУ ПЕРЕБУВ ЗА 15 ГОДИН І 15 МІНУТ.

ГОРТА, острів Фойл, Азори, 23. липня. — Французький пільот Павлин Парі прилетів сьогодня в ночі на Азорські острови, ні разу ніде не опускавшись.

Після короткої направи апарату Француз летітиме далі до Ню Йорку через Бермудські острови.

Поручник Парі та його два товариші пільот Маро і радіооператор Каду находилися в повітрі рівно 15 годин і 15 мінут. Мотор працював досконало, і подорожні бачили багато кораблів, між ними французький кружляк.

ЮҐОСЛАВІЯ НЕ МАЄ ЩЕ МІНІСТРІВ.

КОРОЛЬ ДАЛІ РОБИТЬ УСТУПКИ ХОРВАТАМ.

БІЛҐОРОД, 23. липня. — Ґенерал Гаджіч, якому доручено зформувати безпартійний кабінет міністрів, заявив сьогодня королеви, що всі його старання скінчилися невдачею.

Король збирається тепер відбути конференцію зі всіма ґрупами і сподівається, що бодай один зі всіх згодиться приняти мандат. Кажуть, що виступ короля на майбутній конференції є знова уступство Стефанови Радічови, як взагалі уся політика останніх днів.

НІМЕЦЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ОБМЕЖУЮТЬ ВИДАТКИ.

ВІДКЛИКАЛИ МАНЕВРИ АРМІЇ ТА ФЛЬОТИ.

БЕРЛІН, 23. липня. — Новий соціялістичний уряд в першу черґу звертає увагу на економіку. В офіціяльному повідомленню уряд зазначує, що річні маневри армії та фльоти в цьому році не відбудуться.

Далі говориться, що теперішні умови фінансів нації не дозволяють на такі зайві видатки, а навідування фльотою Балтійського моря та маневри армії можуть заждати до того часу, коли фінанси держави поправляться.

КРІЗА З БЕЗРОБІТТЯМ В АНҐЛІЇ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

200,000 ЛЮДЕЙ МУСЯТЬ ШУКАТИ ІНЧОГО ДОМУ.

ЛОНДОН, 23. липня. — В наслідок безконечної промислової крізи та збільшуючогося безробіття 200,000 людей мусять перенестися десь в інче місце. Уряд не в стані запобігти тій крізі й одиноким виходом булоби, якби безробітні виеміґрували до домініїй, як до Австралії або Канади.

Мак Доналд вніс учора в парляменті резолюцію, яка ганить теперішній уряд за нерозвязання робітничого питання, зокрема питання про зменшення безробіття.

НОВИЙ ЗАГОВІР НА ЖИТТЯ ЕСПАНСЬКОГО КОРОЛЯ.

ПАРИЖ, 23. липня. — Французька поліція розкрила новий заговір на життя еспанського короля Альфонса. Наслідком його відкриття поліція доконує масові арешти анархістів на півдні Франції.

Еспанська поліція повідомила французьку, що заговірники мали вбити короля, коли цей переїзджав границю новою залізницею через Пірінеї.

Таємна поліція розвинула широку акцію в стеженню за відомими анархістами на півдні Франції. Король помимо того зробив візиту, але під чисельною охороною.

НОВИЙ РЕКОРД ВОЗДУШНОГО ПОЛУЧЕННЯ.

ПАРИЖ, 23. липня. — Воздушний порт Ле Бурже осягнув в суботу новий рекорд у перевозі пасажирів та грузів. 22 пасажирських аероплянів покинули порт з 112 пасажирами та 6 тонами грузу. Одночасно прибуло сюди 20 аероплянів, які привезли 170 пасажирів та 5 тон ріжних товарів. Загалом 42 аероплянів перевезли 282 пасажирів та 11 тон грузів.

Останній рекорд у вересні минулого року виносив 37 аероплянів, 268 пасажирів та 10 тон грузу. Нова лінія, встановлена цим літом між Парижем і Біяріцом, має сполучення з Лондонською Почтовою Лінією, даючи цим можливість англійським пасажирам летіти просто з Лондону на південь Франції за 8 годин.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СМИТОВА КАМПАНІЯ

З цілої кампанії за вибір президентом Злучених Держав Ал. Смита висувається на перший плян тепер не факт реліґійної приналежности Ал. Смита, ні навіть його ворожнеча до прогибіційного закона, а його підбір своїх головних прибічників, а головно начальника кампанії. Сим начальником вибрано Раскоба, католика й антипрогибіціоніста, як Ал. Смит. Та не тому американські політичні круги дебатують іменованне Раскоба головою демократичної кампанії, що він теж католик та завзятий антипрогибіціоніст, але в тому, що він є одним з найвизначнійших біржевиків та як директор Ґенеральної Моторової Ко., один з найбільших бизнесменів краю.

Щоби зрозуміти се потягнення на політичній шахівници Америки, треба пригадати собі деякі невидимі факти американської політики. Наперед факт безумовного впливу гроша в американській політиці. Партія без великих гроший просто не може дати свому найкращому кандидатови належитого попертя; коли се ще деколи можливе при виборах міських, повітових або стейтових урядників, то при виборі найвисшого урядника держави се зовсім виключене. Другий факт, що сі гроші дістати можна не від малих жертводавців, але він великих. Третий факт, що сі великі жертводавці досі, на загал кажучи, воліли републиканську партію, як демократичну. Наслідком сього навіть виробилося таке понятте в американській політиці, що демократи не мають звязків з великим бизнесом та що се відбивається на роботах. Мовляв, як демократи приходять до уряду, то може бути безробіття.

Сей забобон часто шкодить демократичній партії. І демократична партія давно вже пробувала його зломати та переконати на один бік великий бизнес, що вона не гірша для нього від републиканської партії, а на другий бік переконати робітництво, що вона має зносини з тими самими кругами, з якими має републиканська, і що через те нічого боятися бойкоту великих бизнесменів на случай демократичної побіди.

В сій ціли мали демократи йменувати начальником своєї виборчої кампанії одного з „великих бизнесменів". Сей вибір, що правда, буде партію коштувати богато поступових прихильників, які голосувалиби за нею, як за противницею великого бизнесу, але за те партія дістане богато гроша, який їй поможе прихилити на свою сторону людий, до політики байдужих, яких політичні наганячі вміють затягати до виборчих урн.

Такий є чисто бизнесовий розрахунок демократів в іменованню Раскоба. Чи добре вони рахують, покажуть падолистові вибори.

АКТИВНИЙ БІЛЯНС

Погляд на 3-місячну діяльність Українського Клюбу на парляментарному терені.

Варшава, 24. червня 1928.

З величезним зацікавленням слідкувало українське громадянство за першими кроками своїх послів і сенаторів на варшавському парляментарному ґрунті, — не лише громадянство галицьке чи галицько-волинське, але й по тому боці Збруча, і розсіяне на еміґрації по всіх закутинах обох півкуль. Не дивниця: адже ці посли й сенатори є нині з волі лихої долі единими виборними, себто единими справді леґальними мандатовими представниками всього українського народу. Не дивниця й тому, бо з іменем Галичини все таки звязана фірма колишнього українського політичного Піємонту й резервуару громадсько вихованої інтеліґенції. І тому, хоч це й не перша вже українська парляментарна репрезентація в Польщі, то — поминаючи всі інші мотиви, на які склалася історія попереднього Українського Клюбу, — саме ця репрезентація звернула на себе відусіль очі міліонів земляків, бо чаївся в тих очах надіями сповитий запит: Як поведуть себе Галичани, які будь-що-будь мають за собою традицію парляментарної боротьби: чи галицькі політики зрозуміють ваґу покладеного на них історією завдання і наскільки зуміють відповісти йому?! Краєва преса, правильно відчуваючи це зацікавлення, старалася зразу таки йти йому назустріч якнайдокладнішим реферуванням ходу парляментарних дій. Але тут знову вишкірив зуби проклін 4-ох сторінкового формату единого незалежного нального щоденника: самі сухі хронікарсько-інформаційні звістки обвантажили ці бідні чотири колюмни настільки, що нічого й думати було про одночасне постійне й систематичне пояснювання й освітлювання поодиноких виступів, вязаних в один льоґічний ланцюх саме такої і не іншої тактики. Очевидно, що не могли вщерть заповнити цієї люки й ті коментарі, які таки появилися в окремих статтях, хоч як вони совісно і правильно старалися обхопити цілість теми (нпр. вступ у ч. 137 „Діла" п. н. „Від кампанії до кампанії"). Тому либонь не буде зайвою жмінка й оцих уваг людини, яка була найблищим, так мовити: безпосереднім свідком виступів Українського Клюбу. Не зайвою буде, бо мабуть не помиляюся, що все ще істнують у неодного нашого читача сумніви, які природно мусять виринати тоді, коли він сам має переводити і аналізу і синтезу численних та скомплікованих моментів.

Справді: було тих моментів чимало і вони далеко не простенькі, дарма, що звязані із усього несповна трьома місяцями часу. Бо чейже парляментарна сесія тривала від 27. березня до 22. червня, із 23-ох дневним перервом у квітні, іншими словами: Український Клюб істнував на парляментарному ґрунті всього 66 днів (з неділями і т. д.). Очевидно, що скласти білянс діяльности Українського Клюбу за той недовгий час булоб найлекше і найпростіше, якби з книжок Секретаріяту Клюбу (чи навіть комплєту „Діла") вичислити його внески й інтерпеляції та промови в комісіях і на пленумі сойму й сенату. Зробимо це теж, — але на сірому кінці. Бо суть складної ситуації, в якій найшовся Український Клюб, саме й полягає в тому, що статистичні дані про його діяльність, які є найголоснішою мовою всякого парляментарного життя, є в даному випадку лише пендант до тої праці, яку Український Клюб доконав. На цю складну ситуацію склалися такі моменти: 1) згаданий уже факт, що наші посли й сенатори є единими леґальними політичними представниками цілого народу, пошматованого й розсіяного, проживаючого серед найбільш суперечних умов; 2) згаданий також уже факт, що це вперше після війни на чужому парляментарному ґрунті виступили Галичани, при чому вислід виборів скинув на них відразу майже весь тягар відповідальности на тому ґрунті; 3) становище українського народу під Польщею, яке диктує його репрезентації межі, котрих вона в ніякому випадку переступити не може, та з другого боку особливі загальні внутрішньо-політичні відносини в польській державі, які згори, при якійнебудь тактиці, приневолюють до — песимізму.

Це, так мовити, зовнішні умови праці. Але є й внутрішні, однаково невідрадні, — а саме найсумніші з усіх: 1) нездорові відносини внутрі галицько-волинського громадянства, яких покажчиком є факт істнування аж чотирьох (бодай по назві) українських клюбів у варшавському соймі і 2) невикристалізована ще остаточно українська національна політична думка. Що й казати! Колиб внутріщньо-краєві відносини у нас були здорові, то булоб річю просто неможливою, аби нпр. пресовий орґан національної (хай і соціялістичної!) партії провадив систематично таку огидну клеветницьку кампанію проти найбільшого в польському соймі українського національного (хай і націоналістичного) клюбу, як це робить „Громадський Голос"; бо при здорових відносинах, після появи першої тільки замітки, що дихалаб такою злобою, ненавистю й демаґоґією, як від них кишить майже кожне число того часопису, — його редактори булиб до 48 годин усунені бурею протестів власних співпартійників, які не затратили ще свідомости ріжниці поміж чесним партійним суперництвом та напастями божевільних. Це — партія найбільш ідеольоґічно споріднена; про інші можна вже й не згадувати. Серед таких відносин Український Клюб, ідучи на льояльну співпрацю з іншими українськими клюбами, які абсолютно ні в одному випадку якоїнебудь акції на парляментарному ґрунті не можуть (колиб і хотіли) заняти іншого становища, ніж його займає саме Український Клюб — цей останній мусить працювати просто в атмосфері шантажу з боку единого фронту хрунівсько-радикально - сельробівської преси. Адже не дурно заявив один із чільніших радикальних послів, що він тільки „чигає" на кождий промах Українського Клюбу, — ось вам чудова атмосфера для продуктивної праці, по мистецьки створена коханими патріотичними земляками. З другого боку, ніде правди діти, українська політична думка взагалі щойно формується, щойно еволюціонує від одірваних фраз і гасел у напрямку ясної програми на всі проблєми національної політики. Ніхто либонь не заперечить, що наше громадянство під оглядом політичного виховання стоїть ще на ступні примітивізму: глибоко вкорінена національна свідомість і почуття патріотизму все ще є альфою й омеґою політичного „віру-ю", в якому ще нема місця на детальний політичний світоґляд. Тому вічно у нас трапляються такі примітивні непорозуміння, як напр. одріжнення тактики від ідеольоґії і навпаки, вічно плутається суспільницька термінольоґія, вічно ще товчуться диковинні розмови на тему „принціпіяльної" політики, яка не може, мовляв, бути „реальною" політикою, бо „реальна" політика є — Господь знає чому — тавтольоґією угодовства, а „прінціпіяльна" політика мусить — теж невідомо чому — підпорядкуватися одній лише тактиці пасивної резистенції, при чому знову таки люди не здають собі справи із суті цієї тактики! Все ще нема належного зацікавлення справами міжнародньої політики, а вже й мови нема, аби розглядати їх з погляду всеукраїнських інтересів.. Бо очевидно, коли нема взагалі політичного світоґляду, то тимпаче нема його у всеукраїнському масштабі. Після банкроцтва всіх концепцій на чужі сили, які були дороговказом нашої політичної думки до 1923 року, висунено гасло „віри на власні сили", яке стало новим дороговказом і на прочуд принялося. Але все ще жде воно на ясну й недвозначну по точках розроблену інтерпретацію, як слід розуміти його й по ньому поступати — ось нпр. на випадок вибуху нового міжнароднього конфлікту (війни), який зробив би знову тереном військових дій українські землі?!...

На моменті політичного невироблення галицько-волинського громадянства зупинилися ми тому найдовше, бо вважаємо його справді найголовнішим моментом, який слід брати під увагу при оцінці діяльности Українського Клюбу. Не штука виступати трибуном назовні тоді, коли у себе дома перемололося всі питання, не штука політичній партії входити на парляментарну арену, коли вона має не тільки писану програму на 4-ох і її популярну інтерпретацію на 32-ох сторінках (малої 16-ки) п. н. „Чого хоче У. Н. Д. О.?", — але коли ця партія має докладно теоретично опрацьовану й обґрунтовану національно-політичну ідеольоґію і таксамо докладно теоретично опрацьовану й обґрунтовану національно-політичну тактику в ріжних справах при ріжних можливостях. Колиж усього цього нема, коли парляментарне представництво пущено з краю плавати по зрадливому і невдячному морі польського парляментаризму, тоді не практика йде за теорією, як повинно бути, лише теорію кують уже самі практичні ходи. І тоді діяльність парляментарної репрезентації стає справді історична: вона бере на себе завдання не тільки виконувати волю громадянства, але це громадянство вчити, яку воно повинно мати волю. Парляментарна репрезентація стає тоді своєю діяльністю політичним вихованцем, стає учителем політичної освіти.

Ось чому в таких умовах сама скількість внесених інтерпеляцій та виголошених промов не є для оцінки діяльности Українського Клюбу суттєва. Ось чому треба її розглядати з широкого погляду всіх наведених складних моментів, серед яких цьому Клюбові приходиться працювати. Поглянь мож тепер, наскільки він не розгубився серед отих моментів, — наскільки активний чи пасивний білянс його діяльности за несповна 3 місяці, при всіх тих умовах зовнішнього характеру, які вСтелили його шлях тернями і камінням.

І. Кедрин.
(„Діло").

В. Кедровський.

1917 РІК.

(165)

Нарешті і в Ставці запанував „товаріщ-Абрам" — Криленко, переступивши через трупа останнього начальника штабу Верховно - Головно -командуючого ґенерала Н. Духоніна. Відразу новий „верхоглав" почав засипати своїми розкладаючими телеґрамами усі фронти. Тому, що зносини Ставки із західним і румунським фронтом ішли через київську телеґрафічну стацію, я наказав узяти під контролю всі телеґрами Криленка і частину їх затримував, особливо ті, які закликали армію до явних анархічних виступів. Криленківська Ставка була така плодюча на ті телеґрами, що за перші вже два тижні затримані телеґрами забили у мене в кабінеті пів шафи.

Події далі неслися вихром, який все переплутував, крутив, сплітав до купи і в загальній хаотичній масі ніс усе вперед... Тому переказати учасникови тих подій усе систематично, не вистане ні часу, ні сили, ні фактичної можливости їх пригадати всі, та звязати в певну суцільну систему, а тому буду переказувати їх далі лише окремими більш-менш типовими характеристичними епізодами.

Орґанізація самого військового секретарства велася швидким темпом. Увесь Ґенеральний Комітет влився в секретарство, більшість членів Комітету на невідповідальні пости. Мене з початку призначено завідуючим мобілізаційним відділом міністерства, а згодом, під натиском членів Ґенерального Комітету, ґенеральний секретар Петлюра з помітною неохотою погодився, щоб я заняв посаду товариша ґенерального секретаря, що завідував справами політичними та мобілізаційними. Тому, що вся наша військова сила того часу, завдяки зовнішним обставинам, була втягнута у вир політичної боротьби, я сконцентрував у себе безпосередні зносини з українськими військовими частинами фронтів і запілля, які тоді політично управлялись українськими військовими радами. Боротьба з большевиками в той час перебувала в стадії політичної аґітації і не доходила ще до чисто-збройної боротьби.

Тут треба правду сказати, що большевики своєю аґітацією нас страшенно били. В той час, як вони безперервно обвинувачували українські політичні та військові центри, окремих відповідальних українських діячів і навіть увесь національний рух у всіх смертних гріхах: проти революції, пролетаріяту і т. д.; висували яскраві, захоплюючі і електризуючі маси кличі, — українські політичні партії, орґанізації та ґазети протиставили їм дуже слабеньку, „хитро-умну" і незрозумілу для мас пропаґанду. Аби в сьому переконатися, досить переглянути тогочасні большевицькі відозви, плякати, ґазети з їх широкими заголовками: „Хлеб і мір", „Долой войну, да здраствует мір", „Мір хіжінам, война дворцам", „Всѣ на борьбу з соглашателямі міровой буржуазії" та инші. Тут уже український рух називався в сильно, аґітаційним язиком, написаних статях: „шовіністичним, розбиттем пролетарського фронту, загрозою здобуткам революції"..., а Центральна Рада і ріжні инші національні орґанізації та окремі особи: „Прислужниками мірової буржуазії, — мірового капіталу", „Предателями революції, робочого люду" то що.

А з сим треба порівнати всі ті бліді, мало зрозумілі для широких мас, відозви, та ще й в дуже обмеженій скількости, які випускали Українці. Треба передивити всю українську пресу й ті заголовки, під якими випускалися деякі числа, щоби зрозуміти, для чого вони не відповідали часови і зовсім не були протибольшевицькою контр-аґітаіцею: „Голосуйте за списки С-Рев.", а в другій ґазеті — „Голосуйте за списки С-Дем." і в третій теж саме і на провінції теж саме. Такою блідою мовою, немов би з пересохлим горлом ледве чутно тягнули свою „запалюючу" пропаґанду украніські політики. Большевики все кинули на аґітацію, створили спеціяльні аґітаційні потяги, то що. А Українці друкували замісць аґітаційної літератури байки Глібова, молитовники та М. Грушевського Історію України і т. д. Це тоді, як земля під ногами горіла. Статті всі трактують про ті чи инші спеціяльні та економічні реформи, про майбутній устрій України, фінансову політику то що...

А деж відповідь, крім часто дуже туманних передовиць, на ті питання, що тепер, сьогодня хвилюють маси!?... Де відповідь на большевицьку демаґоґію, брехню, інсинуацію, але відповідь яскрава, коротка, сильна, ядерна, а не ті довгі, нудні для читача з маси, пояснення та розяснення?!...

Отже ті наші яскраві сильні кличі, що хапалиб маси за саму душу, чому для них не використовується національний інстинкт, національне піднесенне, чим вони тільки й відріжняються тепер від инших мас бувшої імперії?!... Такі питання виривалися тоді кождий раз при перегляді ґазет, відозв то що. Правда, дещо доцільнійше й більш відповідаюче моментови робив аґітаційний відділ Ґенерального Комітету, а пізнійше військового секретарства під кермою полк. О. Пилькевича. Але матеріяльні засоби й сили його були дуже обмежені, та й аґітацію свою він переводив у війську, а не в широких народніх масах.

Отже в той час, як реальне відношення сил на Україні було цілком по стороні Центральної Ради, її побила большевицька аґітація, розклавши селянські маси, пізнійше військо й зневтралізувавши їх.

* * *

По службовому моїому становищі мені доводилося безпосередно полагоджувати тисячу конфліктів, що виникали між українськими військовими і Москалями на всіх теренах бувшої імперії, вияснювати непорозуміння, давати інструкції своїм і провадити ріжні розмови з ворожими нам орґанізаціями й особами: то мирно-договорні, то гостро-ворожі і т. д. Для того я мусів усі ночі просиджувати на телеґрафі, бо всі розмови велися по прямому дроті, иноді одночасно в 3—4 ріжних напрямах і з ріжними особами. Се вимагало страшенного напруження енерґії, фізичної та психічної і, як кажуть, безперервного внутрішнього горіння так, що мені иноді здавалося, що я й сам є лише той телеґрафічний дротик, що сполучує всі укрїнські військові сили зі своїм національним центром. Дротик, на якому висіла вся комунікація з ними.

В стані повного виснаження перебувала також подавляюча більшість співробітників військового секретарства. Праця йшла без перерви по двацять годин на добу. Я особисто не памятаю, щоб у ті перші тижні відпочивав на свойому ліжку. Доба приблизно розділялася так: з ранку до години першої-другої у Секретаріяті; пізнійше на телеґрафі для розмов по прямому дроту; потім на якому небудь засіданню; знову на телеґрафі; потім у Секретарстві до пізного вечера; у ночі знову десь на засіданню а потім знову до самого досвіта на телеґрафі; десь щось на швидку перекусиш, иноді по скілька день без обіду, і так все з дня в день без упину... Люде виснажувалися... Валилися хорими від перевтоми і захоплював дехто тяжкі хороби на все своє життє, як напр. Микола Удовиченко — сухоти та инше...

Все кипіло, все горіло... Військові мусіли натягати всі сили для практичної роботи, щоби щось склеїти, а „політики" наші: говорили, говорили й говорили; засідали, сперечалися, теж виснажувалися і перевтомлювалися та все боялися, щоби не запанував серед військових „шовінізм", щоби військові не зміцнилися і не захопили всього проводу у свої руки, бо се „було-б небезпечно для революції". Так складалася тоді праця в українському центрі.

* * *

Після того, як Криленко запанував у Ставці і уже доходило у нас з ним до повного розриву, почалися переговори Ґенерального Секретаріяту з головно-командуючим румунським фронтом ґенералом Щербачовим про утворення з південно-західного і румунського фронтів одного фронту — українського, під його головно-командуванням. Щербачов було погодився на се і Ґенеральний Військовий Секретаріят розпочав вести підготовну працю для улаштовання ставки сього фронту та инших апаратів. Місцем Ставки гадалось зробити передмісте Києва — Святошин.

Були розіслані відповідні накази й директиви до армій південно-західного і румунського фронту. Була повна певність, що сим поцаститься утримати від розламу й анархії сі два фронти та ізоловати їх від большевицького „керування". На Щербачова покладались великі надії, бо його імя, як головно-командуючого, мусіло бути авторітетом для всіх і неукраїнських військових, на українському фронті перебуваючих, що тримало би їх у певному послуху новій Ставці і затримувало би їх на своїх місцях. Тому величезним ударом була відмова пізнійше Щербачова від командування сим фронтом, мотивована тим, що Центральна Рада, оголосивши третій універсал, станула на шлях розкладу „единої Россії".

(Дальше буде)

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

В. Г-ч., Айова Сіті. — Адреси не знаємо. Хиба у Київську Академію.

С. Ю. К., Ботлер. — Витинків редакція вже звернути не може.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від 339, що мітінґ відбудеться в неділю, 29. липня, в годині 2-ій пополудни під ч. 610 S. American St. Присутність кождого члена конечна, бо є важні справи до полагодження. Довгуючим членам пригадується, щоби вирівняли свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Сорока, предс.; М. Барна, кас.; О. Будай, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ЗА ТИХ ЕС-ЕРІВ.

Російська аристократія та збанкротована інтелігенція по своєму дивиться на хлопа та думає, що вона дуже добре знає селянина. І вони щиро вірять в то, покликуючись на свої спостерігання, коли вони ще були дідичами.

Точнісенько так виправдується і Григоріїв, намагаючися доказати, що полонений, який прожив на Полтавщині, не міг нічого знати про життя українського селянина. Правда, полонений міг не знати інтриг Григорієвих та Шаповалів у Київі, але настрій селян до всяких партій знав дуже добре.

Селяне не тому голосували на ес-ерів, що вважали ес-ерів своїми приятелями, а просто тому, що якже не голосувати в революцію на людей, що звуться революціонерами? Треба було голосувати, от вони й голосували. Як би хоч хлопи з Великої України мали таку підготовку, яку мали галицькі, то щеб можна було повірити Григорієвим. Але не було й того.

Тай які се Українці були Грогорієви, можна легко довідатись із споминів В. Кедровського, де він каже, що Григоріїв був представником від російської армії. А за їхнє ес-еровство дізнаємося з тих споминів, де виразно сказано, що до партії ес-ерів вони заблудили три місяці після революції. Щож до моральної вдвиги сих новоиспечених революціонерів, то досить пригадати Голубовича на суді після „мудрого державного рішення украсти Доброго, директора „Рускаво для внешней торговлі банка". Куди не кинь, то клин.

І пощо ще сіпатися отому Григорієву та засланятися думкою про добро народа? Микола II. теж думав, що робить добре для народу і був переконаний, що коли селяне йдуть до війська, значить люблять його. Не знав бідолаха, що селяне йшли до війська тому, що треба було йти. Голосували ж селяне на ес-ерів так само, як молилися за царя батюшку. Бо требаж було на когось голосувати. Як революція, то на „революціонерів", хоч вони революціонери типу Шаповала й Григорієва.

І. Д., Ню Йорк, Н. Й.

ПРИХОДИ І РОЗХОДИ З ОДНОЇ ОПЕРЕТКИ.

Оперетку „Рожа-Марія", яку лондонський театр Дрорі Лейн грав на протязі 18 місяців, — відвідало 2,370,000 глядачів. Для вистави тої оперетки зужито 4048 черевиків, 2600 пар панчіх і 2444 костюмів. Авторам виплатили 51,000 фунтів, а платні акторів виносили 120,000 фунтів. Загальний прихід виносив 660,000 фунтів. Держава мала 87,000 фунтів доходу з податків.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку У. Н. Союзови за виплату мені посмертного по моїм мужі Франкові Слабицькому в сумі $2.000.00.

Се мені стало у великій пригоді і я, як членкиня У. Н. Союза пізнала, що найкращою організацією є Батько Союз, який опікується нами в гіркі часи.

Вступайте всі, хто ще не є членом з У. Н. Союзі, який є одинокою справедливо-національною організацією. Також дякую і урядникам від. 248.

Олена Слабицька, членкиня від. 248 У. Н. Союза в Трентон, Н. Дж.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Віче в справі протесту проти польських засудів і в справі будови У. Н. Дому.

У місцевій церковній галі відбулося заходом Комітету Укр. Нар. Дому й Злучених Товариств дня 1. липня протестаційне віче в справі засуду Атаманчука й Вербицького.

Мимо сильної спеки на віче прибуло досить поважне число людей. Віче отворив короткою промовою гром. К. Кирчів, пояснюючи, в яких справах скликано віче. На предсідателя до перепровадження віча покликано гром. В. Вагнера, котрий відтак покликав на секретарів віча П. Дмитрова і І. Мікулу.

Як перший бесідник в справі протесту проти польських засудів виступив добр. В. Кедровський. В своїй річевій промові добр. Кедровський загрів людей до боротьби з всіми наїздниками українських земель, без огляду, якої вони краски не булиби. Дальше в імени Українців Приднипрянців заявив, що Україна ніколи не подарує Польщі того грабунку і тих кривд, яких Польща допустилась на українськім народі.

По промові добр. Кедровський відчитав слідуючі резолюції, які принято одноголосно:

Ми, Українці, мешканці міста Джерзи Сіті, Н. Дж., зібравшись 1. липня 1928 р. на протестаційне віче, ухвалили:

1. Запротестувати проти польського політично-економічного та визвольного терору на українських землях, окупованих Польщею.
2. Домагатися, щоби всі права недержавних національностей, що забезпечені світовими мировими договорами та Лігою Націй, були Польщею фактично здійснені.
3. Рішуче протестувати проти засуду польським окупаційним судом невинних українських студентів Атаманчука й Вербицького до домагатися призначення нового прилюдного суду.
4. Ствердити, що так довго, як довго на українських землях буде панувати терор польської окупаційної влади, не буде спокою на українських землях, а буде точитися боротьба українського народу за здобуття своїх прав.
5. Ствердити, що ідеалом українського народу та завданням його політично-національної боротьби є створення Укр. Собор. Держави та обєднання в одно державне тіло всі українські землі.

По приняттю резолюцій, гром. Роман Слободян візвав вічевиків до зложення жертв на оборону Атаманчука й Вербицького, засуджених невинно на смерть польським окупаційним судом.

Збірка принесла $105.80.

Жертви зложили слідуючі: по $5.00: Р. Слободян, К. Кирчів, І. Гут, Ю. Козачок, Ф. Дмитриха, С. Осціславський, С. Гнира; по $3.00: о. В. Лотович; по $2.00: С. Гладкий, П. Маційовський, М. Стегницький, І. Гумніцький, С. Лисяк, А. Онисик, П. Петрович, М. Сивак, Г. Когут, М. Косоноцький, С. Кот, Михайло Клапко; по $1.00: М. Демкович, В. Кушнір, Й. Крайник, Назар Клапач, Т. Хвалик, В. Вагнер, І. Мікула, Н. Пігура, В. Маланяк, Р. Струж, В. Шера, М. Гречин, К. Стельмах, В. Цан, А. Валик, І. Сорока, В. Гіль, Ф. Якимчук, А. Караньо, Т. Криницький, А. Корнило, С. Федович, Й. Лоєвич, П. Манорек, І. Гринів, Й. Кашуба, Мих. Гузьо, П. Дмитрів. Дрібними датками пані зібрали $8.80; Н. Н. $7.00. — Разом $105.80

Розхід $14.00. Остало $91.80, котрі розділено: $50 на інвалідів, $41.80 на оборону засуджених.

В справі будови У. Н. Дому в Джерзи Сіті забрав слово гром. Р. Слободян. В своїй промові, повній примірів, бесідник вказав вічевикам, як конечним є У. Н. Дім, щоби громада могла розвиватись і задержати українську молодіж при українстві.

Промову добр. Р. Слободяна нагороджено довготреваючими оплесками, а відтак приступлено до дискусії в справі будови У. Н. Дому.

Гром. К. Кирчів пояснив, що Товариство У. Н. Дому має вже понад 30 тисяч маєтку, що закуплено лоти, положені недалеко від Файф Корнерс, де доступ догідний з усіх дільниць міста, та що Товариство вже зроблено плян такого дому, будова котрого винеслаб около 80 тисяч долярів. Після сего пляну дім будби 47 стіп широкий, а 107 довгий. Складавбися з бейзменту і двох поверхів. Щоби зреалізувати решту потрібної на будову суми грошей, Тов. У. Н. Дому порішило видати бонди в ціні 25 долярів один.

В справі будови У. Н. Дому забирало ще богато вічевиків голос, з чого можна було ствердити, що люди інтересуються сею справою.

По дискусії віче одобрило плян будови дому і візвало громадян купувати бонди і складати добровільні датки на будову дому.

В продажі бондів і збиранню добровільних жертв віче взиває до помочі всіх урядників Товариств і Братств в Джерзи Сіті. Дальше віче взиває всі Товариства і Братства вислати своїх представників до Комітету будови У. Н. Дому, яких обовязком буде помагати сему комітетови та інформувати своїх членів в справі будови і взагалі бути лучником між У. Н. Домом і своїм Товариством чи Братством.

Наприкінці візвано Комітет будови вислати колекторів, котрі малиб піти від хати до хати продавати бонди, збирати добровільні датки та записувати членів до У. Н. Дому.

Віче закінчено і вічевики в піднесенім настрою духа розійшлись домів.

З сего віча кождий наглядно міг переконатись, що в громаді вже є зворот до кращого, до згоди і праці для добра громадського. Видно було, що без огляду на приватні переконання в справах релігійних чи партійних, в справах народних всі громадяни хотять іти спільно рука об руку.

П. Дмитрів і І. Мікула секретарі віча.

БРУКЛИН, Н. Й.

Річні іспити в українських школах в Брукліні.

24. червня відбувся річний іспит в українській школі в парохіяльній галі Норт 5. вулиця в Брукліні. Зараз же по вечірні зійшлись родичі та гості, цікаві послухати, чого навчилися українські діти в рідній школі.

О. Лотович коротенько зясував значіння вечірньої української школи тут на іміграції та пініє обовязки родичів, після чого зачався іспит. Приємно було слухати влучні відповіді дітвори та видіти, що молоде покоління не є темним супроти своєї історії, мови та земель. Після іспитів відбувся маленький концерт, де діти деклямували українські поезії, а на закінчення відспівали кілька пісень.

З деклямацій найбільше визначились: Іван Заблоцький, Михайло Кравчук, Текля Кравчук, Марія Дупак, Марія Кмита, Анна Карплюк, Марія Коралюк, Юлія Семенюк і інші. Після іспиту та концерту діти одержали свідоцтва та нагороди, якими дуже тішилися.

• •

Через тиждень, 1. липня, друга українська школа в Брукліні при 18. вулиці, Савт, так само мала свій річний попис. І тут дітвора показала, що вона не пропаща частина українського народу. Молоденьким Українцям та Українкам прищеплено свідомість своєї нації та знання найдорожчого нашого скарбу — рідної мови та славної минувшини. І тут не бракувало захоплюючих деклямацій маленьких артистів, з яких не можна не відмітити Катерину Озаркову, Анну Білик, Софію Музику, Юлію Лехман, Софію Душко, Марію Леговиш, Ярослава Прибильського, Володимира Рибку, Григорія Озаркова, Петра Блажкова та богатьох інших. По вкінченні програми Юлія Лехман від імени своїх шкільних товаришок та товаришів подякувала зарядові школи за його старання, а школяр Ярослав Прибильський дякував родичам за те, що посилають їх до української школи. По кожній дітовій промові хор відспівав „многая літа".

Булоби гріхом не згадати вельми корисної праці учителя та диригента пана Савицького, який щиро віддає свій труд для добробуту українського народу.

Присутній.

Єне Гельтаі.

КАЗОЧКИ.

Борода і бритва.

Борода і бритва сварились раз над тим, хто з них котрому служить, хто з них для котрого сотворений. А що не могли погодитися, просили свого пана, щоби порішив це спірне питання.

— Дурниця! — сказав їх пан. — Таж бритва служить бороді.

Бритва не хотіла згодитися на таке та й сказала до бороди:

Наш пан односторонний, бо ти служиш йому вже довше як я. Спитаймо знавця. Спитаймо голяра!

Спитали голяря. Голяр признав правду бритві.

— Дурниця! — сказав він. — Борода є на те, щоби бритві жилося добре. Бритва є паном!

— Бачиш! — сказала бритва з тріюмфом бороді.

— А борода зробила відклик.

— Спитаймо когось іншого. Якогось неупередженого чоловіка.

І спитали звичайного робітника. Цей знову признав праву бороді. Тепер вони спиталися полісмена, бо таке не сподобалося бритві.

— Він є сторожем закона, — сказала бритва — він розсудить справедливо. Полісмен знову розсудив у користь бритви. Але борода все ще не піддавалася...

— Спитаймо якої жінки, — сказала бритва.

Жінка відразу розсудила справу:

— Борода не є господарем, бритва також не є господарем! Одно приказує другому. Я приказую обоїм. Я є господарем!

Перстінь Полікрата.

Король Полікрат мав казочне щастя.

— То скінчиться сумно! — сказав раз король і щоби переблагати зависних богів кинув із балькона в море свій найгарнійший і найлюбійший перстінь.

Дві години пізніше зголосився рибалка до королівської кухні. Він зловив великанську рибу, що була достойна королівского стола. Старший кухар як стій випатрошив рибу і — на диво! — найшов у внутреностях королівський перстінь.

— Алеж бо то дійсно безпримірне щастя! — радів старший кухар.

І він заховав перстінь.

Зачарована царівна.

Була раз царівна, яку недобрий чарівник забрав до печери змія. Там плакала вона довгі літа біля грізної звірюки і ждала гарного царевича, який визволив би її з печері змія.

Минуло богато літ. Три царевичі вибралися в дорогу, щоби визволити царівну. Їх батько, старенький цар, кождому з них дав меч на дорогу. Одному грізний залізний меч, другому лискучий срібний, а третьому жовтий золотий меч.

Одначе залізний меч зломився за першим ударом на дрібні куски і царевич згинув. Тоді прискочив другий царевич, щоби пімститися за смерть свого брата. Лискучий срібний меч зачарував змія на хвилинку. Одначе палаючий віддих змія стопив срібний меч наче віск і другий царевич згинув також.

Третій царевич підійшов усміхнений до змія і подарував йому золотий меч.

— Дякую красненько, ласкавий пане! — сказав змій і впустив ввічливо царевича у печеру.

Царевич посадив царівну на свого сивого коня і поїхав із нею у Щасливу Країну. Вони там нині живуть іще, коли вже не померли.

Гассе Цетерстрем.

КОРОВА.

(Із шведського).

Була раз бідна корова, яку вбив грім. То було в ночі і вона нічого не сподівалася. Коли лежала під деревом з іншими коровами на пасовиці, впав ненадійно грім і вбив її. Рано прийшов мужик і застав корову, як тихесенько лежала під деревом. Мужик не мав лише одну корову, тож дуже засмутився. Сів у траву біля корови тай думав:

— Тепер мушу зарізати теля, бож хто йому дасть ссати, а ще тяжче прийдеться мені заплатити за коня, якого я купив без грошей. Життя то не жарти.

Пішов мужик додому до своєї жінки й розповів їй, що сталося. Вона також зажурилася дуже. Та небаром сказала:

— Та ми всетаки можемо продати шкіру. За неї всетаки дістанемо щось. Тай теля мусимо продати. Мусиш піти до дідича й поговорити з ним.

Мужик зробив, як йому порадила жінка. Як дідич — що був доброго серця — почув, що сталося, сказав:

— Ах, ах, щож тут робити, щоби вам помогти?

І став роздумувати, а як подумав хвилю, сказав:

— В селі на куті жиє чимало людей, яким краще поводиться ніж вам. Вони певно допоможуть вам. Я уложу збіркову лісту на нову корову. Побачите, що це вдасться, бо люде є ліпші, ніж про них думаємо.

І дідич уложив лісту, вгорі вписав кілька гарних слів, яку то велику втрату потерпів мужик наслідком того, що його корова так несподівано згинула. А потім сам власноручно вписав суму пять корон як даток на нову корову. Лісту дав він довіреному чоловікові у селі. Цей пішов із лістою до всіх тих людей, що були ліпші ніж слава про них.

І бач, пішло так, як говорив дідич. Люде радо вписувались у лісту, бож ціль її була добродійна. Вписано цілий ряд „пять корон", „дві корони" а також „одна корона", але то були лише ті, що жили дійсно в доволі прикрих відносинах, які давали по одній короні. Вони всетаки не були скупіші, бо треба глядіти на серце, а не на суму, коли треба помогти ближньому.

Минув тиждень. Бідний мужик мав уже триста двацять корон на нову корову. Більше не потребував, бо у тій околиці, де він жив, корови були дешеві. Може не були такі великі і такі гарні, як деінде, алеж треба бути вдоволеним з корови, яку дістаємо тут на світі. Навіть як вона не дає стільки молока.

Але був тут оден чоловік, який нічого не хотів дати на нову корову. То був старий, похмурий та воркотун годинникар. Він оглянув лісту, а потім сказав:

— Не дам нічого. Ідіть собі далі.

Як скінчилася збірка і всі ті, що могли дати, дали щось, збірку замкнено, добрим людям було що іншого в голові. Бож є може важніші річи, як громом убиті корови, якими тут на світі треба клопотатися.

Але похмурий та воркотун годинникар не забув убитої корови і листи бідного мужика. Бувало будиться вночі, а тоді совість говорила йому:

— Тиж повинен був щось дати бідному мужикові. Ми не повинні ховати руки, коли розходиться про ближнього, що найшовся у біді. То негарно, що ти не дав нічого бідному мужикові.

Одного ранку, як совість таки дуже гризла годинникаря, він зодягнувся мерщій як звичайно і пішов до того мужика. Стрінувся з ним уже на дорозі, привітався як умів найввічливіше і сказав:

— Ну, якжеж там, дістали ви вже другу корову за цю, що її вбив грім?

— Ах, — сказав мужик і усміхнувся вдоволено — ми дістали таку гарну і добру корову, вона дає стільком молока як і тамта. Ми такі раді тією коровою, моя жінка і я. Вона напевно буде нам ховатися.

— То добре, — сказав похмурий годинникар, а в серці радів, що не причинився грішми до тієї справи. Тепер міг спокійно спати. Потім сказав:

— А відки маєте корову?

— Дідич був такий добрий і продав нам одну зі своїх. Він жеж має так богато коров.

Годинникар став підсвистувати собі. Він мав таку привичку, як був задоволений. А потім пішов своєю дорогою, бурмотячи:

— Під людською добротою все щось криється. Часом навіть велика корова.

Але інші селяне не були такої думки. Вони вірили, що є добрі люде, та що колиб тепер прийшла буря, навіть серед ночі, то вони всі вибігли би до своїх хлівів і випустили би всі свої корови під дерева, бож ніхто не може знати, де вдарить грім.

А дідич спить спокійненько собі у ліжку тай не випускає коров, коли пуститься дощ. Він теж мусить мати деяку корову на продаж, колиб було треба.

Переклав **М. Цех.**

Упадок популярности.

Перший грабіжник: Гало Біл, ти чомусь виглядаєш дуже прибитий. Яка сему причина?

Другий грабіжник: А хіба ти не бачив вивіски на поліційній стації? Там оголошено, що за моє зловлення виплатять лише 50 долярів, а попередно оголошували 100 долярів. Се є знак, що моя популярність упадає.

Маленька Христина побачила вперше літак, що буяв у хмарах. Врадувана прибігла до матері і каже:

— Мамо, мамо! Я бачила тепер, як бозя виїхала на прохід!

Новий директор.

З нагоди, що вас іменовано нашим директором, дамо вам чотирнацять акцій.

— Але сподіюся, що не вашого товариства...

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1929.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, звaживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1929 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. вересня б. р. Рівночасно просится прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші уживеться на покриттє коштів виготовлення з фофтографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ШКІЛЬНИЦТВО В СТАРИННОМУ ЄГИПТІ.

В старинному Єгипті було дуже богато урядовців і жреців (священиків). Щоби знати докладно свої церемоніяльні обовязки і поширювати старовинну науку, мусіли вони образуватися. Це образування можна порівняти в значній части з вихованням урядовців. З шкільних підручників і наукових книжок нової держави (1550—1100 перед Христом) довідуємося, що хлопців, які були призначені до урядової карієри, вчили священики у церковних школах. Ці ученики вчилися дуже трудного єгипетського письма і гарного, цвітистого, алеґорично прикрашуваного стилю королівських канцелярій. Від них вимагали також докладного знання географічного поділу краю, його головних міст, каналів і ставів, святинь і богів. Хлопці зачинали ходити до школи вже на пятому році життя, їх приділювано як пажів (чурів, послугачів) у тих урядах, у яких вони пізніше мали служити і виховувалися з дітьми короля. Виховував їх вищий достойник. Інші хлопці ходили з дому до школи. Прилади до писання і книжка у формі звиненого папіруса то були засоби сили, які кожен старався здобути. Лише хто виобразувався на вправного писаря, міг рахувати на те, що буде проводити людям. Самособою, молоді Єгиптяне, як усі їх наслідники ученики, не все одушевлялися строгістю своїх учителів, самі перестороги часто не помагали, нераз треба було і карати. У листі вдячного ученика до свого учителя читаємо таке: „Ти звернув увагу на моє тіло, відколи я став одним із твоїх вихованків, я проводив час у дибах (оковах), аж поки вони не покорили мого тіла, три місяці сиділи вони на мені, а я був увязнений у святині".

У книжці, яку читали у вищих школах в Геліополісі, сказано: „Кажуть мені, ти покидаєш книжки, віддаєшся розривкам, ходиш із улиці на улицю; запах пива що вечора відстрашує від тебе людей, він нищить твою душу. Ти є наче зломане весло, що не слухається в ніякий бік, ти є маленька святиня без бога, як хата без хліба... Ах, коби то ти подумав над тим, що вино то погань і щоби ти присяг, що не будеш пити того ошоломлюючого напитку".

Отже вже і в старинному Єгипті були прихильники алькоголю і його вороги!

ДИВНИЙ ПТАХ.

На острові Джаві жиє дивний птах, званий клювинець дворіжний. („Буцерос бікорніс"). Назва його пішла від величезного дзюба, що загнений наче подвійний ріг. Птах цей є такий великий як індик, по землі лише з трудом може ходити, тому радо пересиджує на деревах, бо й не добре літає. А що клюв його так дивно збудований, то може лише так поживитися, що насамперед поживу мусить підкинути у воздух, а потім хватає її в отвертий дзюб і зїдає.

МОЛОДА КИТАЙСЬКА ПАТРІОТКА ЛІ-ҐЮНҐ-ПО.

Гарна Лі-Ґюнґ-По має щойно 23 роки. Одержала старанне европейське виховання. На семому році життя віддано її під опіку анґлійської ґувернантки. Батько її був мандарином, а дідо був на цісарському дворі в Пекіні, де мав велике значіння.

Як вибухла війна в Китаї, гарна Лі-Ґюнґ-По зголосилася до ґенерала Фенґа, щоби працювати для батьківщини.

— **Навчи свої ровесниці любити батьківщину** — сказав ґенерал — **а сповниш велике діло. Більшого від тебе не вимагаю.**

Молода Китайка забралася щиро до праці, а місяць пізніше зголосила ґенералові такий рапорт:

— Маю 200 приятельок, що готові вмерти за щастя Китаю.

— То мало, — відповів ґенерал — йди далі працювати.

Лі-Ґюнґ-По з товаришками зорґанізувала 200 летучих пропаґандових відділів, що розбіглися по всьому Китаю.

Минуло три місяці. Молода Китайка знову зявилася перед ґенералом і сказала: 100,000 жінок і дівчат присягло на духів своїх предків, що вважатимуть чужинців за зайдів і дітей своїх навчать того самого.

— То ще мало — сказав ґен. Фенґ.

Лі-Ґюнґ-По пішла далі до праці.

Вкінці завізвав її до себе ґенерал і сказав:

— Ворожа північна армія зростає з кождим днем, її підпомагають чужинці. Треба нам 200,000 доброго війська, свідомого й охочого до боротьби.

Летучі дівочі відділи почали вербувати жінок і навчати:

— Тих, що не хочуть хопити за зброю, називайте зрадниками і боягузами. Не усміхайтеся до них, не приймайте до себе, хай ніодна сестра не розмовляє з боягузом, на чоловіків вибирайте собі сміливих, а від зрадників відвертайтеся.

Де лише зявилися летучі відділи, зі села виходила вся молодь: зголошувалася до війська.

Колиб не Лі-Ґюнґ-По південна армія булаб потерпіла невдачу. Як прийшло до битви над рікою Янґ-Це-Кянґом і військо почало відступати під напором переважаючих ворожих сил, зявилася **Лі-Ґюнґ-По на чолі відділу трьох тисяч дівчат.**

— Боїтеся куль, не хочете побідити, то ми, жінки, розібємо ворогів китайського народу! Сестри, в розстріл! Стріляйте до тих, що втікають із поля битви!

Військо набрало відваги і побіда була за ними. Так Лі-Ґюнґ-По сталася національною геройкою.

— Що це таке! — скрикнув гість до вейтера. — Що це за чорні плямки на ярині, що ви принесли мені?

Вейтер (чемно): Не знаю, але то певно будуть вітаміни, про які тепер газети так богато розписуються.

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН БАШНІ ГОРІШНОЇ.

На руки Теодора Каплина з краю наспів лист такого змісту:

Вповажаний Приятелю і Громадянине!

В цім році розійшовся клич по нашому селі, що бракує нам чогось. Кожний чоловік ходив одинцем, голову склонивши, і думав глибоко над тим, чого власне в нас бракує. І питав один другого прохожого, над чим задумався. І в одній хвилині з глибини серця громада відповіла: Думаємо над тим, доки ми так будемо ходити одинцем, чому ми не держимось разом, не сходимось до гурту й не роздумуємо над своїм нещастям, яке спало на наш народ. Деж маємо сходитись, де маємо потішати себе надіями на кращу будучність, де маємо повчити один другого? Саме до того місця, якого у нас бракувало. Зійшлась громада і рішила, що нас може зєднати лише читальня. Однак щоби читальня дійсно відповіла своїй задачі, треба мати власну хату. Бо як сказав наш поет Тарас Шевченко: „В своїй хаті своя правда і сила і воля". Виринув голос могучий зі всіх грудей — ставмо читальню-хату, деб була своя сила, своя правда і воля. І могуче діло піднеслось до височин таких, що наша Башня може стати взором далекій околиці. Жертвеність села велика. Хто з чим може, хочби і з найдрібнішим датком, спішить на поміч цій прекрасній і могучій будові. Однак слабнуть сили. Настав великий передновок і знов трівога. Бо знеміся козаченько, тяжко зажурився, як це таке прекрасне діло довести до кінця. Сором був би нам, колиб тот будинок, що так далеко видніє по середині села Башні на дарованому плящові Андрія Здирка, був недокінчений. Зі всіх сил будемо добувати жертв і почате діло мусимо довершити, щоб воно стало прикрасою і помічю для нашого українського села.

В цім так могучім і взнеслім ділі шлем до Вас, вповажаний Громадяне, сердечне прохання, можеб і Ви в далекій чужині кинули для нас якусь лепту на докінчення того дому, котрий далеко буде розносити Вашу славу й остане для Ваших дітей найдорожчою памяткою, яку лишень може хто по собі залишити.

Найціннішим скарбом є для нас „Просвіта". Не лишайте свойого села сиротою, а радо спішіть з жертвами, поскільки ви в спромозі, і прохаємо упросити може ще кого, щоб був так добрий і кинув жертву на докінчення цего дому.

Дари Ваші і щедра рука, котра наділить нас підмогою до цеї будови, останутъ вписані в памятну книгу і в серця Ваших поколінь, котрі радо будуть витати до цеї хати, яку взнесли батьки поневоленого народу. Ще раз прошу о якнайщирішу лепту.

Закінчую словами: „Обніміте, брати мої, найменшого брата", нехай наше село усміхнеться заплакане. Тоді голосом могучим закличемо: слава і честь жертводавцям, бо і в наше віконце заглянуло сонце!

Остаємось з глибоким поважанням

Комітет будови:

Роман Коваль, Іван Ложницький, Іван Максимець (Грицик), Андрій Здирко, Микола Кісик, Микола Максимець.

Башня Горішна, 15 мая 1928.
(Печатка).

Порівнання.

— То певно не легко приходиться нашому пароховi що неділі і що свята виголошувати проповідь і так рік за роком!

— Так занадто тяжко не є воно! Моя жінка виголошує мені проповіди що ночі вже двацятьсемий рік!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

